

Domov > Članki > SPODBUJANJE ETIKE ŽIVALI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU: pregled regulative in usmeritev v slovenskem...

SPODBUJANJE ETIKE ŽIVALI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU: pregled regulative in usmeritev v slovenskem prostoru



Piškotke uporabljamo z namenom zagotovitve najboljše uporabniške izkušnje na naši strani. Z nadaljnjo uporabo strani se strinjate z njimi. ||
GDPR compliant ||

Ok

pomen etike živali najprej razumeti, vloga odraslega pri tem pa je pomoč pri razvijanju empatije do živali že v predšolskem obdobju. Bone (2013) je analizirala obstoječo literaturo in raziskave, ki vse bolj priznavajo pomen živali v socialnem odraščanju otrok. Zaključuje, da so živali četrti učitelj v vzgoji in izobraževanju. Študije (pregled v Macchitella, 2011) potrjujejo, da zmorejo otroci, ki živijo z živaljo in so nanjo navezani, višjo raven empatije do živali v primerjavi s sovrstniki, ki nimajo živali. Thompson in Gullone (2003) predstavita različne raziskave, v katerih avtorji poročajo o učinkih programov etike živali. Ugotavljajo, da so otroci, ki so sodelovali v programu etike živali, v primerjavi s kontrolno skupino pokazali statistično značilno povečanje humanega odnosa do živali. Pregled raziskav pa sicer ne potrjuje hipoteze, da se empatija, usmerjena na živali, posploši na empatijo, usmerjeno k človeku (Macchitella, 2011; Thompson in Gullone, 2003). Vendar so za bolj zanesljive zaključke v zvezi z vplivom odnosa otrok–žival na odnos otrok–soljudje potrebne nadaljnje, predvsem longitudinalne raziskave.

Zaradi pomena živali kot učitelja predšolskih otrok nas je zanimalo, kakšna je vloga živali v predšolski vzgoji na Slovenskem in kaj o tem pravi zakonodaja. Pri razvijanju idej o etiki živali v predšolskih ustanovah smo najprej želeli določiti, kakšna je povezava med etiko živali in spoštovanjem otrokovih pravic. Ugotavljamo, da so v Deklaraciji o otrokovih pravicah iz leta 1959 zapisana le načela, ki so bežno povezana s temo etike živali. Načela določajo posebno varstvo otrok, pravico do svobodnega izražanja, prepoved mučenja oziroma drugega krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja. Med drugim deklaracija opredeljuje tudi usmerjeno izobraževanje otrok k spoštovanju naravnega okolja in k popolnemu razvoju otrokove posebnosti (Agius, 2014). V njej pa ne najdemo točnih definicij, na katere bi se lahko sklicevali pri zagotavljanju otrokovih pravic, niti ne možnih načinov nadziranja in sankcioniranja kršiteljev. Pri prebiranju slovenske zakonodaje smo ugotovili, da je pristojna Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS), sedaj UVHVVR, izdala pisno navodilo o reji živali na osnovnih šolah (ki seveda velja tudi za predšolske ustanove, čeprav to izrecno ne piše) in Pravilnik o minimalnih pogojih za zaščito rejnih živali in postopku registracije hlevov za rejo kokoši nesnic, ki se je spremenil v Pravilnik o zaščiti rejnih živali in – kljub potencialni neintuitivnosti tega dejstva – velja tudi za rejo živali v vzgojno-izobraževalnih institucijah. V njih predpisuje le minimalne pogoje, ki jih morajo vzgojnoizobraževalne ustanove upoštevati za rejo živali. Glede na to, da imamo na področju reje živali v predšolskih ustanovah in šolah le navodilo ter da je v teh ustanovah vedno več živali, bi bilo treba sprejeti pravilnik, ki bi urejal tovrstno tematiko. V pravilniku bi opredelili predvsem, katere vrste živali so sploh lahko v izobraževalnih ustanovah, pod kakšnimi pogoji, kdo za njih odgovarja in na kakšen način se jih vključuje v vzgojnoizobraževalni proces.

V kolikor je v slovenskem prostoru etika živali pomemben vzgojno izobraževalni rezultat, bi morale to temo obravnavati tudi nacionalne usmeritve vzgojiteljem in učiteljem. V Kurikulu za vrtce (1999) je področje narave opisano kot prednostno področje, kjer lahko otroci razvijajo lastne sposobnosti za učinkovito vključevanje v fizično in družbeno okolje, s tem pa ustvarjajo zdravo in varno življenjsko okolje in navade. »Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter veselju v raziskovanju in odkrivanju.« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 37). Pomembno je, da Kurikulum izpostavi tudi naslednja dejstva: (i) »Otrok spozna živali, rastline, predmete in pojave okoli sebe. Spozna in spoštuje živa bitja, uživa z njimi ter se zanima za njihove življenjske pogoje; (ii) ima rad ter neguje rastline in živali v svojem okolju, se veseli srečanja z njimi ter je do njih obziren; (iii) otrok v vrtcu in izven njega aktivno raziskuje pojave, ki ga zanimajo. To raziskovanje je zabavno in razburljivo ter odpira vrata do vedno novih zanimivih problemov.« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 37).

Globalni cilji, povezani z etiko živali, katere najdemo v Kurikulu za vrtce (1999), govorijo o razvijanju naklonjenosti, spoštovanja in odgovornosti do živih bitij in narave ter o spodbujanju možnih pristopov k spoznavanju narave. Ti cilji so vedno povezani z otrokovim odkrivanjem in spoznavanjem različnosti med živimi bitji, z različnostjo okolja, v katerem živijo, ter z razumevanjem, da so tudi oni živa bitja. S tem otrok ugotavlja, »da je življenje živih bitij odvisno od drugih in od nežive narave« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 39). V Kurikulu za vrtce so napisani tudi različni primeri dejavnosti, katere lahko vzgojiteljice poljubno uporabljajo. Dejavnosti so razdeljene na dve različni

1999, str. 39). V primerih dejavnosti za otroke od 3. do 6. leta pa najdemo več dejavnosti, povezanih z obravnavano temo. Tako je med drugim navedeno, da otrok: (i) »išče, opazuje, raziskuje, skrbi in neguje rastline in živali v okoljih, kjer živijo, v gojilnicah, v živalskem vrtu itd.; (ii) opazuje rastline in živali v gojilnicah, spreminja pogoje ter predvideva, ugiba in napoveduje posledice; (iii) išče informacije o živih bitjih v različnih medijih (slikanice, knjige, filmi itn.); (iv): opazuje mladiče različnih živali in jih primerja s starši in med seboj; (v) opazuje sebe in se primerja z vrstniki in z živalmi.« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 40). Pri pregledovanju Bele knjige o vzgoji in izobraževanju ugotavljamo, da etiki živali ne pripisuje posebnega pomena, saj bežno omenja živa bitja le v uvodnem besedilu (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 2011).

Če torej povzamemo, lahko ugotovimo, da slovenska zakonodaja in priporočila na področju vzgoje in izobraževanja podajajo usmeritve razvoja odnosa do živali pri predšolskih otrocih. Predvsem Kurikulum za vrtce, za starostno obdobje od 3. do 6. let, se v največji meri dotika te teme. Žal pa vzgojitelji niso ustrezno opolnomočeni z usmeritvami in predpisi, ki bi jim zagotavljale ustrezno realizacijo tem razvoja etike živali z upoštevanjem dobrobiti otrok in živali v predšolskih institucijah. V Sloveniji potrebujemo jasnejšo regulativo, ki bo v pomoč vzgojiteljem za načrtovanje in izvedbo varnega, vendar tudi vzgojnega programa razvoja etike živali. Primer dobre prakse je v Avstraliji. Avstralski Nacionalni standard kakovosti (Keeping pets and animals in education and care services, 2013) poudarja pomembnost hišnih ljubljencev v šolski ustanovi, a pod točno določenimi pogoji, ki zagotavljajo dobrobit otrok in živali. V standardu najdemo najpomembnejše informacije o izbiri prave živali, o oceni in upravljanju tveganj, o standardih in predpisih, ki se jih je treba držati, če se ima v ustanovi žival, ter smernice, ki jih je treba upoštevati za zdravje in varstvo otrok in živali. Tako izčrpnih navodil na to temo v Sloveniji nimamo, zato je smiselno razmišljati o pripravi podobnih navodil tudi za naše šolske in predšolske ustanove. Pri tem pa moramo iti na področju zakonodaje na splošno nekoliko dlje od obstoječega stanja regulacije odnosa do živali. Otroci namreč razvijajo etiko živali tudi in predvsem z modelnim učenjem. Tement in Festić (2010) ugotavljata, da je slovensko zakonodajo s področja zaščite živali pred mučenjem težko izvrševati v praksi, saj je v nekaterih pogledih pomanjkljiva in nejasna. Veterinarski urad Republike Slovenije (sedaj Uprava za varno hrano, veterino in varstvo rastlin pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) po pooblaščenih uradnih osebah – veterinarjih, izvaja nadzor nad izvrševanjem zakonov in drugih predpisov s področja varstva živali. Ker pa se »kazenske določbe ZZZiv navezujejo le na taksativno naštetu prepovedana ravnanja mučenja živali, se žal prepogosto zgodi, da zakonodajalec spregleda določene oblike mučenja in posledično mučitelj ne odgovarja.« (Tement in Festić, 2010, str. 17).

Kako torej kot vzgojitelj približati pomembnost živali v njihovih vsakodnevnih življenjih in razvijati občutek empatije do živali že v zgodnjem otroštvu? Grušovnik (2016) zagovarja dejstvo, da bi morali vsi, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem v povezavi z vprašanjem živali krepiti pristen stik otrok z živalmi ter jasno preprečevati moralno slabe prakse sodobne družbe. **Predšolsko izobraževanje otrok o tej temi je pomembno za ustvarjanje harmonične in nenasilne družbe v korist vseh človeških in nečloveških bitij na svetu.** Kot podarja Savec (2010) je pri tem najpomembnejši dejavnik aktivno učenje, s katerim otrokom omogočamo, da zaznavajo živa bitja z vsemi možnimi čutili, ob neposrednem kontaktu z živalmi razvijajo naklonjenost in spoštljiv odnos do živih bitij ter se seznanijo s pravili, ki jih je treba upoštevati ob stiku z živalmi.

Zapis je izveček magistrskega dela z naslovom Etika živali v predšolskih ustanovah na slovenskem avtorice Sare Tonel, izdelanega pri Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, pod mentorstvom doc. dr. Tomaža Grušovnika.

Viri:

Agius, I. J., Zidar, A., Petrič, P. A. (ur.) (2014). Otrokove pravice v Sloveniji od normativnih standardov do učinkovitega varstva. Ljubljana: Založba FDV.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in

Grušovnik, T. (2016). Etika živali: o čezvrstni gostoljubnosti. Ko-per: Univerzitetna založba Annales.
Keeping pets and animals in education and care services. (2013). Pridobljeno 12. 3. 2018,
https://www.acecqa.gov.au/sites/default/files/2018-04/QA3_InfoSheetKeepingPetsAndAnimalsInEducationAndCareServices_0.pdf.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Macchitella, L. (2011). Gli effetti della relazione con l'animale sullo sviluppo psicologico e l'educazione in età evolutiva. Giornale di psicologia dello sviluppo, 33(100), 117–125.

Savec, N. (2010). Obisk vrtca. Studenci ob dnevu živali. Revija Sledi, 4, 29.

Tement, T. in Festić, M. (2010). Primerjalni pregled Zakona o varstvu in proti mučenju živali v drugih državah. Pridobljeno 1. 3. 2017,
http://predlagam.vladi.si/webroot/files/1349_referat_Tina_Tement_Tacen_UM_kon%C4%8Dno_4_11_2010.pdf.

Thompson, K. in Gullone, E. (2003). Promotion of empathy and prosocial behaviour in children through humane education. Australian psychologist, 38(3), 175–182. Pridobljeno 23. 2. 2018,
https://www.researchgate.net/publication/228690635_Promotion_of_Empathy_and_Prosocial_Behaviour_in_Children_Through_Humane_Education.

Avtorja: Sara Tonel in Tomaž Grušovnik

Revija Osvoboditev živali, št. 36, str. 32–34.

PREJŠNI ČLANEK

Razprava po filmu – Tla, na katerih živimo

NASLEDNJI ČLANEK

Pogovor s Tanjo in Durom

MOGOČE BI VAS ZANIMALO TUDI:



PRAVICA DO VEGANSKEGA PREPRIČANJA TER IMPLIKACIJE NA ORGANIZACIJO PREHRANE V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH



“ZADNJI VLAK JE ŽE ODPELJAL”
Iza Sia Login



LOVCI POVZROČIJO VEČ POŠKODB KOT MEDVEDI IN VOLKOVI

ZADNJI PRISPEVKI

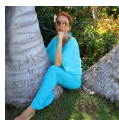
Piškotke uporabljamo z namenom zagotovitve najboljše uporabniške izkušnje na naši strani. Z nadaljnjo uporabo strani se strinjate z njimi. ||
GDPR compliant ||

Ok



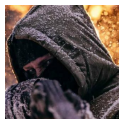
PRAVICA DO VEGANSKEGA PREPRIČANJA TER IMPLIKACIJE NA ORGANIZACIJO PREHRANE V VZGOJNO- IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

30/08/2020



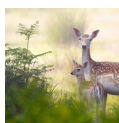
“ZADNJI VLAK JE ŽE ODPELJAL” Iza Sia Login

09/08/2020



LOVCI POVZROČIJO VEČ POŠKODB KOT MEDVEDI IN VOLKOVI

26/07/2020



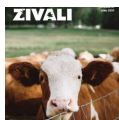
Prošnja za pomoč

28/06/2020



ALI SO UNIČEVANJE NARAVE, UBIJANJE, IZKORIŠČANJE IN MUČENJE ŽIVALI POVEZANI S KORONA VIRUSOM?

22/06/2020



IZŠLA JE 39. ŠTEVILKA REVIJE OSVOBODITEV ŽIVALI

11/06/2020